

Raadsbesluit

Raadsvergadering: 23 november 2023

Zaaknummer : 1212352
Team : Team HRM
Portefeuillehouder : A.H.A. Grummel
Openbaarheid : Actief openbaar

Onderwerp

Beleid Versterken lokale democratie (herijking participatiebeleid)

Kernboodschap

Een goed samenspel tussen inwoners, college, gemeenteraad en ambtenaren is belangrijk. Dit is niet altijd makkelijk. In het 'Beleid Versterken lokale democratie' staat hoe we het samenspel kunnen versterken. Het beleid is een herijking van het participatiebeleid uit 2020. Op basis van ervaringen van de afgelopen jaren is het beleid aangepast en duidelijker gemaakt. De belangrijkste aanpassingen gaan over de ruimte voor participatie, duidelijke processen en ruimte voor experimenten.

Besluit B&W

1. De raad voor te stellen het 'Beleid Versterken lokale democratie' vast te stellen;
2. De raad voor te stellen de 'Nota participatiebeleid 2020' en de regeling 'Uitwerking participatiebeleid: proceskader voor complexe opgaven waarover college en/of raad besluit' in te trekken;
3. Het voorstel voor te leggen aan de commissie Samenleving om advies te geven aan de raad (A-stuk).

Besluit raad

De raad van de gemeente Heemstede;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 3 oktober 2023

Besluit:

1. Het 'Beleid Versterken lokale democratie' vast te stellen;
2. De 'Nota participatiebeleid 2020' en de regeling 'Uitwerking participatiebeleid: proceskader voor complexe opgaven waarover college en/of raad besluit' in te trekken.

De raad voornoemd,

de griffier,

de voorzitter,

Wettelijke grondslag

Juridisch en beleidskader

- Omgevingswet
- Wet versterking participatie op decentraal niveau (in procedure)
- Participatiebeleid Heemstede (mei 2020)
- Proceskader voor complexe opgaven waarover college en/of raad besluit (december 2020)

Bevoegdheden

Het vaststellen van (kaderstellend) beleid is een bevoegdheid van de raad (Gemeentewet Hoofdstuk IX).

Bestuurlijke achtergrond

In het uitvoeringsprogramma 2022-2026 van het college staat dat de gemeente in 2023 'beleid lokale democratie' opstelt. Het in 2020 vastgestelde participatiebeleid vormt hiervoor de basis.

Aan de hand van ervaringen van de afgelopen jaren scherpen we het beleid aan. Ook sluit het nieuwe beleid aan op ontwikkelingen, zoals de omgevingswet.

Op basis van het beleid stellen we in 2024 een participatieverordening op. Deze verordening is verplicht nadat de 'Wet versterking participatie op decentraal niveau' door de landelijke overheid wordt vastgesteld. De verwachting is dat dit eind 2023 of begin 2024 gebeurt. Gemeenten hebben dan twee jaar de tijd om een participatieverordening op te stellen.

Motivering

In Nederland leven we in een democratie. Inwoners, raad, college en ambtenaren hebben hierin allemaal een eigen rol. Als iedereen de eigen rol op de juiste momenten goed kan uitvoeren, vullen de rollen elkaar aan. Dat zorgt voor een sterk samenspel. Doordat de opgaven in de huidige samenleving steeds ingewikkelder zijn, staat dit samenspel onder druk. Dit komt vooral doordat het niet altijd voor iedereen duidelijk is wie wanneer een rol en verantwoordelijkheid heeft. De verwachtingen kloppen dan niet met de werkelijkheid en dat leidt tot teleurstelling. Dit zorgt ervoor dat het vertrouwen in de overheid daalt.

In de praktijk leidt dat bijvoorbeeld tot de volgende dilemma's:

- De gemeente wil het voor alle inwoners zo goed mogelijk doen. Maar kan niet iedereen tevreden stellen. De gemeente moet een afweging maken tussen algemeen belang en het belang van een groep specifieke inwoners.
- Door het niet duidelijk te benoemen als er géén ruimte voor participatie is, ontstaan er verwachtingen die niet waargemaakt worden.

- De complexiteit van opgaven wordt nog wel eens onderschat. Daardoor worden bij de start niet de juiste stappen gezet.
- Het is belangrijk dat iedereen mee kan doen aan de democratie. Maar sommige groepen weten we nog niet goed te bereiken. Zoals jongeren.
- Duidelijke processen dragen bij aan het vertrouwen in de overheid. Dit vraagt ook om goede afstemming tussen college en raad. Dat gebeurt nu niet altijd.

Op basis van deze en andere ervaringen is het participatiebeleid uit 2020 doorontwikkeld. In het 'beleid Versterken lokale democratie' staat hoe we het samenspel kunnen versterken en welke afspraken hierbij nodig zijn.

Argumenten

Een goed samenspel is de basis van onze democratie

Het democratisch systeem is in de basis sterk. Op papier zijn alle rollen goed op elkaar afgestemd. De manier waarop alle spelers er in de praktijk met elkaar invulling aan geven bepaalt het succes. Dit is niet altijd makkelijk. In het 'Beleid Versterken lokale democratie' staan uitgangspunten en afspraken die helpen bij het versterken van dit samenspel.

Het 'Beleid Versterken lokale democratie' bouwt verder op het Participatiebeleid uit 2020

Het participatiebeleid van 2020 bestond uit een visie en een proceskader voor complexe opgaven. Het beleid uit 2020 vormt, samen met de ervaringen van de afgelopen jaren, de basis voor het nieuwe beleid: het 'Beleid Versterken lokale democratie'. Het nieuwe beleid is dus niet een totaal andere aanpak. Het bouwt verder op dat wat er al lag. Aangevuld en aangescherpt met de ervaringen uit de afgelopen jaren.

De lessen van de afgelopen jaren zijn verwerkt in het 'Beleid versterken lokale democratie'

De belangrijkste les gaat over de ruimte voor participatie. De gemeente geeft inwoners graag ruimte om mee te denken. Maar dat is niet bij elke opgave mogelijk. Soms is er geen ruimte voor participatie. Dat is een lastige boodschap die niet altijd duidelijk gegeven wordt. Deze onduidelijkheid leidt later in het proces tot teleurstelling. Daarom is het juist belangrijk om hier vooraf duidelijk over te zijn.

Duidelijkheid speelt ook bij de opzet van processen. De afgelopen jaren zijn er bij projecten soms tijdens het proces extra stappen toegevoegd. Stappen die van invloed zijn op participatie die al geweest is en/of gaat komen. Als overheid moet je, om betrouwbaar te zijn, juist voorspelbaar zijn. Het is daarom belangrijk om vooraf duidelijk te zijn over de stappen en ons aan deze stappen te houden. In gevallen waar bijsturen wél nodig is, moeten alle deelnemers aan het proces weten wat er wijzigt en wat dit betekent.

Het 'Beleid Versterken lokale democratie' zet vooral in op verduidelijking van rollen, processen en ruimte voor participatie

Rollen

In het beleid staat per rol (inwoners, raad, college en ambtenaren) wat de rol binnen de democratie is. En wat er nodig is om een rol goed uit te kunnen voeren. Ook staat er wat de gemeente gaat doen om te helpen de rollen te versterken.

Processen

Daarnaast is het voor elke rol belangrijk dat processen duidelijk zijn. Daarom staat in dit beleid een stappenplan. Dit stappenplan zorgt ervoor dat voordat een proces start, duidelijk is wie wanneer een rol heeft. De stappen zijn:

1. Initiatiefnemer (kan ook gemeente zijn) maakt een participatieplan
2. College besluit over het participatieplan
3. Externe communicatie over het participatieplan
4. Raadscommissie bespreekt het participatieplan, inwoners kunnen inspreken
5. Raad besluit over het participatieplan
6. Uitvoering participatieplan start
7. Resultaat van het proces gaat naar college of raad om een besluit over te nemen. Op basis van het vooraf vastgestelde participatieplan

Ruimte voor participatie

Onderdeel van het stappenplan is het maken van een participatieplan. Hierin moet staan wat de ruimte voor participatie (samenwerking) is. Het was niet altijd voor iedereen duidelijk waarom er soms veel en soms weinig ruimte was voor participatie. Daarom staan in het nieuwe beleid factoren die van invloed zijn op de ruimte voor participatie. Op basis van deze factoren wordt de ruimte voor participatie bepaald.

Kanttekeningen, risico's en beheersmaatregelen

Werken volgens het beleid betekent niet automatisch dat iedereen tevreden is met het resultaat van een proces

Ook bij een goed uitgevoerd proces kunnen mensen ontevreden zijn met het inhoudelijke resultaat. Het gaat erom dat de processtappen zorgvuldig doorlopen zijn zoals bij de start is afgesproken. Ook moet het voor iedereen duidelijk zijn waarom bepaalde inhoudelijke keuzes gemaakt zijn. Communicatie over de inhoudelijke keuzes, de te nemen stappen, en de ruimte is belangrijk.

Het stappenplan werkt alleen als iedereen zich eraan houdt

De basis van het beleid is het zorgen voor duidelijkheid vanaf de start. Daarmee bouwen we aan onderling vertrouwen. Het is daarom belangrijk dat iedereen zich houdt aan de stappen en afspraken. Het in de tussentijd of achteraf veranderen of toevoegen van stappen aan een proces kan negatieve gevolgen hebben.

Financiën

Het aanpassen van het beleid heeft geen financiële gevolgen.

Als er bij een project kosten gemaakt moeten worden voor het participatieproces (bijvoorbeeld bij ruimtelijke projecten), dan worden deze verwerkt in de projectkosten van dat specifieke project.

Samenwerking en communicatie

Voor dit nieuwe beleid vormt het Participatiebeleid uit 2020 het startpunt. Het beleid uit 2020 is opgesteld aan de hand van gesprekken en enquêtes onder inwoners, raadsleden, collegeleden en ambtenaren. Dit vormt de basis voor dit nieuwe 'Beleid Versterken lokale democratie'.

De aanscherpingen uit het nieuwe beleid volgen uit de praktijkervaringen van de afgelopen jaren. Dat zijn ervaringen van de gemeente zelf en ervaringen die volgen uit gesprekken met inwoners. Het beleid delen we via de gemeentelijke websites.

Planning/uitvoering

Met dit besluit worden de 'Nota participatiebeleid 2020' en de regeling 'Uitwerking participatiebeleid: proceskader voor complexe opgaven waarover college en/of raad besluit' ingetrokken.

Het nieuwe 'Beleid Versterken lokale democratie' wordt met dit besluit door de raad vastgesteld en treedt direct in werking. Vanaf dat moment werken we bij nieuwe projecten volgens het 'Beleid Versterken lokale democratie'.

Fase & Besluitvorming	Jan	Feb	Mrt	Apr	Mei	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
Collegebesluit												
Raadsbesluit												
Inwerkingtreding												

Bijlage

1. Beleid Versterken lokale democratie